

Representantforslag 128 S

(2011–2012)

fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen, Per-Willy Amundsen, Oskar J. Grimstad, Torgeir Trældal og Tone Liljeroth

Dokument 8:128 S (2011–2012)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen, Per-Willy Amundsen, Oskar J. Grimstad, Torgeir Trældal og Tone Liljeroth om krav til russiske myndigheter om rensing av Norilsk Nickel

Til Stortinget

Bakgrunn

Allerede i 1974 ble forurensningen fra nikkilverkene på Kolahalvøya kjent i Norge. Det var Norsk institutt for luftforskning (NILU) som oppdaget sviskader på skogen i Finnmark. Sviskadene var kommet som et resultat av svoveldioksidutslipp fra Nikel. Russerne hadde allerede produsert nikkel og andre stoffer på fabrikanleggene i over 35 år, men forskjellen var at man tidligere hadde brukt svovelfattig, lokal malm. Fra 1968 begynte man imidlertid å bruke malm fra Norilsk i Sibir. Denne malmen inneholdt over 30 pst. mer svovel og førte dermed til mye større utslipp av svoveldioksid som forurenset områdene i og rundt Nikel.

Utslippene fra Norilsk Nickel forurenser grunnvann, elver og innsjøer, i tillegg til at utslipp fraktes med luft. I de russiske områdene nær Norilsk Nickels aktiviteter er andelen luftveissykdommer langt høyere enn ellers og forventet levetid er lavere. Det er også, ifølge russiske offisielle tall, funnet mer sykdom hos barn, flere spontanaborter og premature fødsler. I Norge gir Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) egne kostholdsråd for inntak av reinsdyrkjøtt i det norske grenseområdet på grunn av tungmetallene.

Ettersom man har gjenopptatt bruken av lokal malm, har SO₂-utslippene gått noe ned de siste årene. Det slippes likevel ut 100 000 tonn svoveldioksid år-

lig ved de to verkene på Kola. Det er fem ganger mer enn Norges totale utslipp. I tillegg kommer utslippene av tungmetaller, og de har beviselig økt. Tallene fremgår i Bellonas rapport om Norilsk Nickel: The Soviet Legacy of Industrial pollution (2010).

Klif har siden 1989 overvåket luft- og nedbørskvalitet for området langs den norsk-russiske grensen, og for tre år siden oppdaget de en økning i svoveltilførselen.

Til NRK-Troms og Finnmark (2. februar 2011) sa direktør ved Klif, Ellen Hambro:

«Det er veldig uheldig at utslippene fra det russiske smelteverket fortsetter. I påvente av en løsning om reduksjon av utslippene, må vi sørge for at forurensingen og konsekvensene av den dokumenteres og overvåkes nøye.»

I Sør-Varanger føler befolkningen utslippene fra Norilsk Nickel på kroppen, og daværende ordfører fra Senterpartiet, Cecilie Hansen, uttalte til NRK-Troms og Finnmark 2. februar 2011 at:

«Folk har alltid snakket om at om vindretningen kom fra Nikel, så hang man ikke ut vasken. Svovelen gulner tøyet. Noen år plukker vi ikke multer heller.»

I 1990 inngikk Norge, Sverige og Finland en avtale med Sovjetunionen, som på den tiden eide gruvene som utvant malmen og fabrikkene som foredlet dem. Avtalen innebar 300 millioner kroner i støtte til modernisering og bygging av renseanlegg på fabrikkene. I 2001 inngikk Norge og Russland en ny avtale. 30 millioner av de 300 millionene var da allerede brukt, og det ble avtalt at de resterende 270 millionene skulle utbetales dersom 90 pst. av utslippene var rensset innen 2006. Da dette ikke skjedde, besluttet Miljøverndepartementet å utsette fristen til 2010. I 2008 valgte imidlertid Norilsk Nickel å trekke seg fra miljøavtalen og planlegger nå i stedet å utvikle de sis-

te store nikkelgruvene som finnes i Voronezh fylke, sentralt i Russland. Når mineralutvinningen er i gang her, vil selskapet bearbeide pellets derfra på smeltefabrikken i Nikel, og denne merproduksjonen vil føre til en økning i forurensningen på Kolahalvøya på ca. 15 pst., dersom modernisering av smeltefabrikken ikke finner sted.

Forslagsstillerne synes det er et paradoks at Norge bygger og finansierer grensestasjoner, veier, helseprosjekter og mobilnettdækning for russerne, og ikke minst bruker flere milliarder kroner på opprensning av atomavfall, samtidig som man ikke klarer å gjøre noe med den uholdbare situasjonen med utslippene fra Norilsk Nickel.

12. september 2011 meldte NRK at regjeringen hadde nedsatt en norsk-russisk arbeidsgruppe som skulle jobbe for å få ned svovelutslippet fra smelteverket i Nikel.

Daværende statssekretær i Utenriksdepartementet, Ingrid Fiskaa, sa til NRK at:

«Vi snakker jevnlig med russerne om problemet og ønsker nå å få fortgang i arbeidet.»

Til NRK-Troms og Finnmark 2. februar 2011 sier Fredrik Hauge i Bellona:

«Russiske myndigheter må forstå at det er umulig å snakke om miljøsamarbeid i olje- og gasssektoren uten at man viser seg sympatisk i en så akutt og konkret sak som dette. Her må det rett og slett press til, og det må presiseres at det er russisk ansvar å rydde opp. Hvis ikke russisk miljølovgivning blir tatt til følge i denne saken, så er det vanskelig å tro at den blir tatt til følge i andre saker.»

Forslagsstillerne vil understreke at tiden for dialog nå burde være over all den tid man ikke har kommet noen vei med dette virkemiddelet siden problemene i Nikel ble kjent for over 20 år siden. Tiden er nå kommet for å stille krav til russiske myndigheter om rensing av Norilsk Nickel og sette makt bak kravene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme konkrete krav overfor russiske myndigheter om rensing av utslippene fra Norilsk Nickel i Nikel og Zapoljarny.

5. juni 2012